

باسمه تعالی

جزوه درس به درس دین و زندگی (۱)، پایه دهم متوسطه، بر اساس چاپ

ردیف	درس اول: (هدف آفرینش)	صفحه
۱	چرا اگر کسی یخچالی را با قیمت بالا تهیه کند و از آن به عنوان کمد استفاده کند یا خودروی گران قیمتی را در گوشه‌ای از حیاط به گلخانه تبدیل کند، در عقل و خرد وی شک می‌کنیم؟ پاسخ: زیرا این وسایل با آن همه امکانات و هزینه، برای «هدف خاصی» ساخته شده‌اند و به کارگیری آن‌ها در کارهای دیگر، هدر دادن و اتلاف سرمایه است.	۱۴
۲	دست یافتن به پاسخ کدام سؤال، مهم و حیاتی است؟ چرا؟ پاسخ: ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟ زیرا این خطر وجود دارد که در صورت ندانستن هدف، زندگی خود را به اشتباه، صرف کارهایی بکنیم که برای آن‌ها خلق نشده‌ایم و سرمایه‌ای را از دست دهیم که نه ارزش آن قابل مقایسه با یخچال و خودرو است و نه امکان به دست آوردن مجدد آن وجود دارد.	۱۴
۳	چرا در پس خلقت تک تک موجودات این جهان، «هدفی» وجود دارد؟ کدام آیات، به این موضوع اشاره دارند؟ بنویسید. پاسخ: زیرا خالق آن‌ها خدایی «حکیم» است که هیچ کار بیهوده و عبث انجام نمی‌دهد. آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ *** مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»	۱۵
۴	«حق بودن» آفرینش آسمان‌ها و زمین به چه معناست؟ پاسخ: به معنای «هدف دار بودن» خلقت آن‌هاست.	۱۵
۵	آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ / مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» به خوبی، دلالت بر چه موضوعی دارند؟ پاسخ: دلالت بر این موضوع دارند که این جهان آفرینش، بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف «حکیمانه‌ای» در حرکت‌اند.	۱۵
۶	چرا می‌گوییم: «انسان، مانند موجودات دیگر به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است و از این قاعده کلی جدا نیست؟» پاسخ: زیرا قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. هدفی که گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است. البته در چگونگی رسیدن به هدف، میان انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد.	۱۵

۱۵	<p>تفاوت‌هایی که میان انسان و موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان وجود دارد را بنویسید.</p> <p>پاسخ: اولین تفاوت آن است که انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت «طبیعی» و حیوانات به صورت «غریزی» به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.</p> <p>دوم آن که انسان دارای روحیه‌ای «بی‌نهایت طلب» است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد.</p>	۷
۱۵	<p>یکی از تفاوت‌های اساسی انسان با موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان «بی‌نهایت طلبی» است، آن را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: آن که انسان دارای روحیه‌ای «بی‌نهایت طلب» است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب است؛ هدف‌هایی که پایان نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های «محدودی» دارند و هنگامی که به سر حدی از رشد و کمال می‌رسند، «متوقف» می‌شوند؛ چنان که گویی راهشان «پایان» یافته است.</p>	۸
۱۶	<p>منشأ اختلاف انسان‌ها در انتخاب هدف، چیست؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: اندیشه و طرز تفکر انسان‌ها؛ زیرا هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند داشتن شهرت مهم است، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. اگر کسی مقاصد کوچک در نظرش مهم جلوه کند، به سوی همان مقاصد می‌رود و گمان می‌کند این هدف‌ها می‌توانند میل بی‌نهایت طلب درونش را آرام کنند. کسی هم که کمالات و خوبی‌های متعالی و بزرگ را شناخته، به آنها دل می‌بندد و برای رسیدن به آنها می‌کوشد.</p>	۹
۱۶	<p>برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آنها، باید چگونه به آنها رتبه دهیم؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: باید ارزش هدف‌ها را مشخص کنیم و متناسب با ارزشی که دارند، به آنها رتبه دهیم. این چنین، هدف‌های زندگی به هدف‌های «اصلی» و «فرعی» تقسیم می‌شوند. هدف‌ها و دل بستگی‌های پایان پذیر، مثل مال و ثروت، هدف‌های «فرعی» به شمار می‌آیند و هدف‌های پایان ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران، هدف «اصلی» محسوب می‌شوند.</p>	۱۰
۱۶	<p>آیا فقط اهداف «اصلی» برای زندگی انسان مهم هستند؟ چرا؟</p> <p>پاسخ: خیر، بلکه هر دوی اهداف «اصلی» و «فرعی» مهم و خوب‌اند و برای زندگی ما ضروری‌اند. مهم این است که هدف «فرعی» را به جای هدف «اصلی» قرار ندهیم و آن قدر به اهداف «فرعی» دل نبندیم که مانع رسیدن به هدف «اصلی» شود.</p>	۱۱

۱۲	در میان هدف‌های انسان؛ برترین، کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف کدام است؟ توضیح دهید. پاسخ: <u>تَقَرَّبَ إِلَهِي</u> ؛ هر کس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در درون خود در جست و جوی سرچشمه‌ خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن نرسد، آرام و قرار ندارد. این سرچشمه، همان « خداوند » است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که خود « نامحدود » است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.
۱۳	اگر روح انسان « بی‌نهایت طلب » است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها چه کسی را به عنوان هدف نهایی خود انتخاب کند؟ پاسخ: خدا و بندگی او
۱۴	خداوند، آفرینش جن و انسان را به خاطر کدام هدف می‌داند و کدام آیه، بیانگر این مطلب است؟ پاسخ: عبادت و بندگی او - ((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)) « ذاریات، ۵۶ »
۱۵	منظور از این که هدف اصلی انسان در زندگی باید عبادت و بندگی خداوند باشد، چیست؟ پاسخ: یعنی فقط انجام برخی اعمال عبادی نیست. درست است که نماز و روزه و ... عبادت‌اند و عبادات با ارزشی نیز هستند؛ اما بر اساس تعالیم دین اسلام، هر حرکت و عملی نیز که برای کسب رضایت خداوند و بر اساس معیارهای دینی صورت گیرد، « عبادت » است. از خدمت به محرومان گرفته تا آشپزی در آشپزخانه از طلب علم و دانش گرفته تا خواندن سطری از کتاب، از سکوت و دم فرو بستن گرفته تا فریاد کشیدن، همه و همه اگر برای جلب رضای خدا باشد، « عبادت » محسوب می‌شود.
۱۶	کامل‌ترین تعبیر درباره « زندگی به خاطر خدا » تعبیر چیست؟ آن را بنویسید. پاسخ: تعبیر خود « خداوند » است که در آیه ۱۶۲، انعام می‌فرماید: « قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَ مَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ »
۱۷	اگر هدف و مقصد زندگی ما « خدا » باشد، چه نتایج خواهد داشت؟ پاسخ: در آن صورت خوشحالی‌ها و ناراحتی‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌ها و بسیاری دیگر از مفاهیم کلیدی زندگی، تعریف جدید پیدا می‌کند. شکست، دور شدن از خدا و پیروزی، نزدیک شدن به خدا معنا می‌شود. در آن صورت، چیزی ما را خوشحال می‌کند که ما را به خدا برساند و چیزی ما را آزرده می‌کند که از خدا دور سازد.
۱۸	چه چیزی باعث می‌شود انسان شایسته دریافت « لطف » و « رحمت » ویژه خداوند شود و به زندگی سعادت‌مندانه در دنیا و آخرت برسد؟ پاسخ: بندگی و عبادت خداوند

۱۹	برخی انسان‌ها به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن به آن نمی‌اندیشند: الف) اینان به تعبیر قرآن کریم، کسانی هستند که به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند. ب) اینان مصداق همان کسانی‌اند که بهترین و با ارزش‌ترین دارایی و سرمایه خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند.
۱۹	به میزانی که هدف ما « برتر » و « جامع تر » باشد، چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟ پاسخ: هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند.
۱۹	افراد زیرک و باهوش با انجام چه هدفی، به اصطلاح « با یک تیر چند نشان می‌زنند »؟ توضیح دهید. پاسخ: با انتخاب « عبادت و بندگی خدا »؛ زیرا با این کار، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده درست می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را برای رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند. اینان مانند کوهنوردی هستند که در مسیر نزدیک شدن به قله، هم تندرستی خود را تأمین می‌کنند، هم از مناظر زیبای طبیعت لذت می‌برند و هم استقامت خود را افزایش می‌دهند.
۲۰	آیه قرآنی ۱۳۴، نساء ((مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ)) درباره چه موضوعی است؟ پاسخ: به میزانی که هدف انسان برتر و جامع‌تر باشد، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهد و بر عکس.
۲۰	عبادت و رضایت خداوند، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، چه چیزی را می‌طلبد؟ پاسخ: همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد؛ همان‌طور که دست‌یابی به گوهرهای گرانقدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.
ردیف	درس دوم (پر پرواز)
صفحه	
۱	قرآن کریم، هدف خلقت انسان را چه چیزی بیان کرده است؟ پاسخ: عبودیت خداوند.
۲	رشد و کمال انسان و در نتیجه « رستگاری » او جز با چه چیزی میسر نمی‌شود؟ پاسخ: جز با گام برداشتن به سوی هدف عبودیت خداوند، میسر نمی‌شود.
۳	اولین گام برای حرکت انسان در مسیر عبودیت خداوند، چیست و به چه معناست؟ پاسخ: اولین گام برای حرکت انسان در این مسیر، « شناخت انسان » است؛ یعنی شناخت « سرمایه‌ها »، « توانایی‌ها » و « استعدادهای او » و همچنین « شناخت موانع حرکت انسان » در مسیر عبودیت است.

۲۴	چه چیزی ، سودمندترین دانش ها شمرده شده است؟ پاسخ: « خودشناسی ».	۴
۲۵	خداوند، چگونه انسان را گرامی داشته و به او کرامت بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات « برتری » داده است؟ پاسخ: با دادن نعمت‌های « مادی » و « معنوی » به او.	۵
۲۵	از کجا پی می‌بریم که خداوند متعال برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه‌ای قائل شده است؟ پاسخ: زیرا آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره‌مندی از آنها را در وجود او قرار داده است.	۶
۲۵	خداوند متعال برای اینکه انسان بتواند در مسیر رشد و کمال خود حرکت کند و به هدف خلقت دست یابد، چه چیزهایی را در اختیارش قرار داده است؟ توضیح دهید. پاسخ: « سرمایه‌هایی » در اختیارش قرار داده است؛ شناخت انسان و سرمایه‌هایش، در گام نخست و بهره‌گیری از آنها در گام بعد، عامل بسیار مهمی برای حرکت به سوی هدف است.	۷
۲۵ و ۲۶	سرمایه‌های وجودی انسان را فقط نام ببرید. (۴ مورد) پاسخ: (۱) قدرت تفکر و اندیشه (۲) قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری (۳) گرایش به خیر و نیکی و بیزاری از بدی و زشتی (۴) وجدان اخلاقی (نفسِ لوامه)	۸
۲۵	« پروردگار، به ما نیرویی عنایت کرده تا با آن بیندیشیم و مسیر درست زندگی را از راه‌های غلط، و خوب را از بد، تشخیص دهیم. حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم. درست را از نادرست و حق را از باطل تشخیص دهیم. « نام این توانایی چیست؟ پاسخ: « قدرت تفکر و اندیشه »	۹
۲۵	چرا انسان مسئول سرنوشت خود است؟ پاسخ: زیرا خداوند، انسان را صاحب اراده و اختیار آفریده است.	۱۰
۲۵	« خداوند، ما را صاحب اراده و اختیار آفریده و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا خود راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم.» نام این سرمایه انسان را نام برده و آیه مربوط به آن را بنویسید. پاسخ: قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری؛ آیه انسان، ۳: « إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا »	۱۱

۲۵	۱۲	چرا خداوند متعال، شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در ما قرار داد؟ پاسخ: تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم. از این روست که همه ما فضائی چون صداقت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دورویی، حقارت نفس، ربا و ظلم بیزاریم. آیات ۷ و ۸ سوره شمس: «وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا» اشاره به این موضوع دارد.
۲۶	۱۳	کدام عامل، سبب می شود که انسان در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آن گاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید؟ پاسخ: «گرایش انسان به نیکی ها و زیبایی ها»؛ قرآن کریم، عامل درونی این حالت را «نفس لوامه» یعنی «نفس سرزنشگر» نامیده و به آن سوگند خورده است. آیه قیامت، ۲: «وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ» بیانگر این مطلب است.
۲۶	۱۴	علاوه بر سرمایه های بزرگ، چرا خداوند، پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد؟ پاسخ: تا راه سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن راه حق به ما کمک کنند.
۲۶	۱۵	هدف و مسیر حرکت هر کس با چه چیزهایی هماهنگی دارد؟ توضیح دهید. پاسخ: با «توانایی ها» و «سرمایه های» هماهنگی دارد. یعنی اگر کسی سرمایه ای اندک داشته باشد، به کاری کوچک روی می آورد. ولی هر چه بر این سرمایه افزون گردد، هدف های بزرگ تری را می تواند مد نظر قرار دهد و به کارهای بزرگ تری رو آورد.
۲۶	۱۶	چرا هدف و مسیر انسان باید «متفاوت» از حیوانات و گیاهان باشد؟ پاسخ: زیرا انسان سرمایه های عظیم و ارزشمندی همچون «عقل»، «وجدان» و «راهنمایان الهی» دارد؛ سرمایه هایی که حیوانات و گیاهان آن را ندارند. از آنجا که ما، بیش از حیوانات سرمایه و استعداد داریم، قطعاً هدف و مسیر ما نیز باید «متفاوت» از آنها باشد. پس، هدف ما نیز باید به وسعت سرمایه هایمان باشد.
۲۶	۱۷	اگر هدف از خلقت ما خوردن، خوابیدن و خوش بودن در این دنیای چند روزه بود، آیا به سرمایه هایی همچون عقل، وجدان و پیامبران نیاز داشتیم؟ پاسخ: عقلی که با دور اندیشی، ما را از خوشی های زودگذر منع می کند و وجدانی که با محکمه هایش، ما را از راحت طلبی باز می دارد. اگر بنا بر خوردن و خوابیدن باشد، حیوانات از ما خوش تر زندگی می کنند! چون نه عقل دارند که مانع آنان باشد و نه وجدانی که گناه و بیگانه آنان را سرزنش کند.
۲۸	۱۸	موانع رسیدن انسان به هدف کدام اند؟ نام ببرید. پاسخ: (۱) عامل درونی: (نفس اماره) (۲) عامل بیرونی: (شیطان)
۲۸	۱۹	خدای متعال، علاوه بر اینکه عوامل رشد و کمال را به ما نشان داده، عوامل سقوط و گناه و دور ماندن از هدف را نیز به ما معرفی کرده است. صحیح ☒ غلط ☐

۲۸	۲۰	خدای متعال، به ما یادآوری می کند که عاملی «درونی»، انسان ها را برای رسیدن به لذت های زودگذر دنیایی، به « گناه » دعوت می کند و از پیروی از « عقل » و « وجدان » باز می دارد. میل سرکشی که در درون انسان طغیان می کند و وی را به گناه فرا می خواند. نام این مانع رشد انسان، چیست؟ پاسخ: « نفس اماره »؛ یعنی « فرمان دهنده به بدی ها ».
۲۸	۲۱	طبق فرمایش امام علی (ع)، دشمن ترین دشمن انسان، کدام است؟ پاسخ: همان نفسی که در درون انسان است. (یعنی؛ نفس اماره یا فرمان دهنده به بدی ها)
۲۸	۲۲	خداوند متعال، از عاملی « بیرونی » خبر می دهد که خود را برتر از آدمیان می پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد. نام این مانع رشد انسان، چیست؟ پاسخ: « شیطان ».
۲۸	۲۳	شیطان، در روز « قیامت » که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، به « اهل جهنم » چه می گوید؟ پاسخ: « خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید، نه مرا. نه من می توانم به شما کمکی کنم و نه شما می توانید مرا نجات دهید. »
۲۸	۲۴	شیطان، معمولاً از کدام راه ها ما را فریب می دهد؟ بنویسید. پاسخ: (۱) غافل کردن از خدا و یاد او. (۲) زیبا و لذت بخش نشان دادن گناه. (۳) سرگرم کردن به آرزوهای سراب گونه دنیایی. (۴) ایجاد کینه و دشمنی میان مردم.
۲۸	۲۵	آیا وجود شیطان، مانع اختیار و اراده ما در تصمیم گیری ها می شود؟ چرا؟ پاسخ: خیر، زیرا کار او فقط وسوسه کردن و فریب دادن و جز این کار، راه نفوذ دیگری در ما ندارد. این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می دهیم و یا راه فریب را بر او می بندیم.
۲۹	۲۶	چرا خداوند، شیطان را از درگاه خود راند و برای همیشه طرد کرد؟ پاسخ: چون فرمان خدا را برای سجده بر انسان اطاعت نکرد.
۲۹	۲۷	کدام گزینه، گزاره زیر را تکمیل می کند؟ طبق فرمایش امام عصر (عج)، « هیچ چیز مانند ..... بینی شیطان را به خاک نمی مالد. » الف) نماز ☒ ب) روزه ☐ ج) زکات ☐ د) دعا ☐

۲۸	« خداوند متعال ، به برخی از انسان ها خطاب می کند؛ من به خاطر تو شیطان را طرد کردم اما تو، او را دوست خود گرفتی و به اطاعت او درآمدی! »:	۲۹
الف) حدیث بالا از زبان کدام معصوم، نقل شده است؟ پاسخ: پیامبر اکرم(ص)	ب) حدیث بالا، درباره کدام گروه آدمیان است؟	پاسخ: برخی آدمیان که در برابر خدا سجده نمی کنند و حلقه بندگی شیطان به گردن می آویزند.
ردیف	درس سوم (پنجره های به روشنایی)	صفحه
۱	استفاده از سرمایه هایی که خداوند در اختیار ما قرار داده، « محدود » است یا « نامحدود »؟ چرا؟	۳۴
پاسخ: « محدود »؛ زیرا با « مرگ » انسان، پایان می یابند.		
۲	از پرسش های فراگیری که در طول تاریخ، ذهن عموم انسان ها را به خود مشغول کرده است، چیست؟ پاسخ: « چستی مرگ » و « آینده انسان پس از آن ».	۳۴
۱. { چه سرانجامی در انتظار انسان است؟ }	۲. { آیا واقعاً پس از امروز، فردایی در کار است؟ }	۳. { اگر فردایی وجود دارد، چگونه است؟ }
۳	چه زمانی داستان زندگی انسان پایان اندوهناک دارد؟ بنویسید.	۳۵
پاسخ: اگر یکباره با مرگ، راهی دیار فنا و نیستی شود.		
۴	انسان ها، معمولاً در برخورد با مرگ « دو دیدگاه » دارند؛ آن ها را نام ببرید.	۳۵
پاسخ: (۱) اعتقاد به معاد (۲) انکار معاد		
۵	دقت در آیات مربوط به « آفرینش انسان »، نشان می دهد که، انسان دارای چند بُعد است؟ بنویسید.	۳۵
پاسخ: دو بُعد: (۱) بُعد جسمانی (۲) بُعد روحانی (غیر جسمانی)		
۶	ویژگی های بُعد « جسمانی » انسان را با بُعد « روحانی » او ، مقایسه نمایید.	۳۵
پاسخ: « بُعد جسمانی » مانند سایر اجسام و مواد، دائم در حال تغییر و دگرگونی است و سرانجام فرسوده و متلاشی می شود. در مقابل، « بُعد روحانی » و « غیر جسمانی » انسان، تجزیه و تحلیل نمی پذیرد، متلاشی نمی شود و بعد از مرگ بدن باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.		
۷	چه کسانی، مرگ را پایان بخش دفتر زندگی انسان نمی پندارند؟ توضیح دهید.	۳۵
پاسخ: « پیامبران الهی » و « پیروان آن ها »؛ آنان مرگ را، غروبی برای « جسم و تن » انسان و طلوعی درخشان تر برای « روح » وی می دانند یا پلی به حساب می آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می کند.		

۳۵	۸	رسول خدا(ص)، درباره اعتقاد به معاد چه می فرماید؟ پاسخ: برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای « بقا » آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می شوید.
۳۵	۹	طبق فرمایش رسول خدا (ص)، باهوش ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟ پاسخ: آنان که « فراوان به یاد مرگ‌اند » و « بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند. »
۳۵	۱۰	در کدام دیدگاه، زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه است و زندگی حقیقی در جهان دیگر معنا می یابد؟ و کدام مطلب، روشن گر این دیدگاه است؟ پاسخ: دیدگاه معتقدان به معاد؛ حدیث پیامبر اکرم (ص) که می فرمایند: « النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهَوْا: مردم { در این دنیا } در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می شوند. » روشن گر این دیدگاه است.
۳۶	۱۱	قرآن کریم در کدام آیه، بر کم ارزش بودن زندگی دنیوی و حقیقی بودن زندگی آخرت تأکید می کند؟ پاسخ: آیه ۶۴، عنکبوت: (وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ)
۳۶	۱۲	پیامدها و نتایج اعتقاد به معاد را بنویسید. پاسخ: ۱) خارج شدن زندگی انسان از بُن بست و باز شدن پنجره روشنایی و امید به روی او. (ایجاد شور و نشاط و فراگیری انگیزه فعالیت و کار زندگی اش). ۲) انسان، دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خداست.
۳۶	۱۳	با توجه به عبارت قرآنی زیر، به سؤالات داده شده، پاسخ دهید: « مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » الف) آیه، به کدام پیامد دیدگاه معتقدان به معاد اشاره دارد؟ بنویسید. پاسخ: پیامد اول یعنی (خارج شدن زندگی انسان از بُن بست و باز شدن پنجره روشنایی و امید به روی او و شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی او را فرا می گیرد.) ب) آیه را « ترجمه » کنید. پاسخ: هر کس به خدا و روز معاد، ایمان آورد و کار نیکو کند پس نه ترسی بر ایشان است و نه اندوهگین خواهد شد.
۳۶	۱۴	انسان معتقد به معاد چه ویژگی هایی دارد؟ بنویسید. پاسخ: چنین انسانی دارای انرژی فوق العاده و همت خستگی ناپذیر است و از کار خود لذت می برد. او با تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا می کوشد و می داند که هر چه بیشتر در این راه گام بردارد، آخرت او زیباتر خواهد بود. { به عبارت دیگر، انسان معتقد به معاد، می داند که هیچ یک از کارهای نیک او در آن جهان بی پاداش نمی ماند. حتی اگر آن کارها به چشم کسی نیاید و نیز اطمینان دارد که اگر در این مسیر ظلمی به او بشود و نتواند حق خود را از ظالمان بستاند، قطعاً در جهان دیگری، خداوند آنها را به سزای اعمالشان خواهد رساند. }

۳۷	چرا خدا پرستان حقیقی، مرگ را « ناگوار » نمی دانند؟ پاسخ: زیرا به آن دل نمی سپرند. (گر چه در دنیا زندگی می کنند و زیبا هم زندگی می کنند.)	۱۵
۳۷	خدا پرستان حقیقی، مرگ را برای چه کسانی « ناگوار » و « هولناک » می دانند؟ پاسخ: آنان معتقدند که مرگ برای کسانی ناگوار و هولناک است که زندگی را محدود به دنیا می بینند یا با کوله باری از گناه با آن مواجه می شوند.	۱۶
۳۷	چرا خدا پرستان حقیقی از خداوند عمری طولانی می خواهند؟ توضیح دهید. پاسخ: نترسیدن خدا پرستان حقیقی از مرگ، به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می کنند، بلکه از خداوند عمر طولانی می خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها، با اندوخته ای کامل تر خداوند را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند. از طرف دیگر، همین عامل سبب می شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خداوند آسان تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد و آن گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خداوند، « ضروری » باشد انسان ها به استقبال شهادت بروند و با شهادت خود راه آزادی انسان ها را هموار کنند.	۱۷
۳۷	زمانی که امام حسین (ع) در دو راهی « ذلت » و « شهادت » قرار گرفت، و شهادت را برگزید، چه فرمودند؟ و به کدام پیامد اعتقاد به معاد مربوط می شود؟ پاسخ: « من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی بینم. » - پیامد دوم اعتقاد به معاد (یعنی؛ انسان، دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است.)	۱۸
۳۷	امام حسین (ع)، خطاب به یاران خود درباره « مرگ »، چه فرمود؟ پاسخ: مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت های پهناور و نعمت های جاوید عبور می دهد. پس، کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟	۱۹
۳۷	چرا گروهی از انسان ها، دنیای پس از مرگ را « انکار » می کنند؟ پاسخ: زیرا این دسته، برای انسان حقیقی جز « جسم » و « تن » او قائل نیستند، با فرا رسیدن مرگ انسان و نابودی جسم او، پرونده او را برای همیشه می بندند. در این دیدگاه، مرگ « پایان زندگی » است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می شود و حیات او پایان می یابد و رهسپار نیستی و نابودی می گردد.	۲۰

۳۸	<p>آیه ۲۴، جاثیه: « وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ » بیانگر دیدگاه کدام گروه درباره معاد است؟</p> <p>پاسخ: کسانی که به « انکار معاد » دست زده‌اند. { کافران } گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست. همواره { گروهی از ما } می‌میریم و { گروهی } زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند، البته این سخن را از روی « علم » نمی‌گویند بلکه فقط « ظن » و « خیال » آنان است.</p>	۲۱
۳۸	<p>پیامدها و نتایج انکار معاد را بنویسید.</p> <p>پاسخ: از پیامدهای مهم این نگرش برای انسانی که «گرایش به جاودانگی» دارد، این است که همین زندگی چند روزه نیز برایش بی‌ارزش می‌شود؛ در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می‌شود و شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهد؛ از دیگران کناره می‌گیرد و به انواع بیماری‌های «روحی» و «روانی» دچار می‌شود. گاهی نیز برای تسکین خود و فرار از ناراحتی، در راه‌هایی قدم می‌گذارد که روز به روز بر سرگردانی و یأس او می‌افزاید.</p>	۲۲
۳۸	<p>چرا دسته‌ای دیگر از منکران معاد، راه فراموش کردن و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند و خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند؟ پاسخ: تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند.</p>	۲۳
۳۹	<p>آیا آثار و پیامدهای منکران معاد، گرفتار افرادی که معاد را قبول دارند نیز می‌شود؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: این اتفاق گریبان کسانی را نیز که معاد را قبول دارند، اما این قبول داشتن به «ایمان» و «باور قلبی» تبدیل نشده است، می‌گیرد. این افراد به دلیل «فرو رفتن در هوس‌ها»، دنیا را معبود و هدف خود قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند و از این رو، زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.</p>	۲۴
صفحه	درس چهارم (آینده روشن)	ردیف
۴۴	<p>پیامبران الهی، «مرگ» را گذرگاهی به سوی حیات برتر در جهان آخرت می‌دانند و ایمان به زندگی در جهان دیگر را، در کنار «توحید» و «یکتاپرستی» سرلوحه دعوت خود قرار داده‌اند.</p>	۱
۴۴	<p>آیا پیامبران الهی، تنها امکان وجود جهان دیگر را اثبات می‌کردند؟</p> <p>پاسخ: خیر، بلکه با استدلال‌های فراوان وجود آن را «ضروری» می‌دانستند.</p>	۲
۴۵	<p>«دفع خطر احتمالی، لازم است.» چگونه قاعده‌ای است؟</p> <p>پاسخ: عقلی</p>	۳

۴۵	<p>قانون عقلی: «دفع خطر احتمالی، لازم است» را با مثال توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: نگاهی کوتاه به زندگی روزمره انسان‌ها نشان می‌دهد که، انسان در مواقعی که احتمال خطر یا خسارتی در میان باشد، سعی می‌کند جلوی خسارت احتمالی را بگیرد و از خطری که ممکن است پیش آید، بگریزد. در چنین شرایطی حتی اگر شخصی دیوانه یا دروغگو، که در شرایط عادی گفته او برایمان اعتباری ندارد، به ما خبری بدهد؛ مثلاً خبر از وجود سمی در غذای ما دهد، این اعلام خطر را نادیده نمی‌گیریم و احتیاط می‌کنیم. همه ما در این گونه موارد از یک قانون «عقلی» پیروی می‌کنیم که می‌گوید: «دفع خطر احتمالی، لازم است.»</p>	۴
۴۵	<p>به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:</p> <p>الف) عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ چه کسانی بوده‌اند؟ پاسخ: پیامبران</p> <p>ب) چه کسانی در طول تاریخ، با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده‌اند و نسبت به آن هشدار داده‌اند؟ پاسخ: پیامبران</p> <p>ج) همه پیامبران پس از «ایمان به خدا»، چه چیزی را مطرح کرده‌اند؟ پاسخ: ایمان به آخرت</p> <p>د) همه پیامبران الهی، چه چیزی را لازمه «ایمان به خدا» دانسته‌اند؟ پاسخ: ایمان به آخرت</p> <p>ه) در قرآن کریم، بعد از «یکتاپرستی»، درباره هیچ موضوعی به اندازه «.....» سخن گفته نشده است. پاسخ: معاد (قیامت)</p>	۵
۴۵	<p>موضوعات آیه ۸۷، نساء «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا»، را بنویسید.</p> <p>پاسخ: بیانگر موضوعات زیر است؛</p> <p>(۱) غیر از خداوند، خدایی وجود ندارد.</p> <p>(۲) قطعاً خداوند، همه انسان‌ها را در روز قیامت جمع خواهد کرد.</p> <p>(۳) شکی در وقوع قیامت نیست.</p> <p>(۴) کسی راستگوتر از خداوند، نیست.</p>	۶
۴۵	<p>آیا قرآن کریم، تنها به خبر دادن از «آخرت» قناعت کرده است؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: خیر، تنها به خبر دادن از آخرت قناعت <u>نکرده</u>، بلکه بارها با «دلیل» و «برهان» آن را ثابت کرده است.</p>	۷

۴۶	۸	استدلال‌های قرآن کریم برای اثبات وقوع قیامت را می‌توان به چند دسته اصلی تقسیم کرد؟ پاسخ: می‌توان آنها را به « دو » دسته اصلی تقسیم کرد: دسته اول: استدلال‌هایی که « امکان » معاد را ثابت می‌کنند و آن را از حالت امری بعید و غیر ممکن خارج می‌سازند. دسته دیگر: استدلال‌هایی هستند که « ضرورت » معاد را به اثبات می‌رسانند.
۴۶	۹	استدلال‌هایی که بر « امکان معاد » دلالت دارند را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان. (۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان. (۳) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت.
۴۶	۱۰	یکی از دلایلی که سبب می‌شود عده‌ای دست به « انکار معاد » بزنند، چیست؟ پاسخ: این است که چنان واقعه بزرگ و با عظمتی را با قدرت محدود خود می‌سنجند و چون آن را امری بسیار بعید می‌یابند، به انکار آن می‌پردازند. حال آن که، بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیر ممکن بودن آن نیست.
۴۶	۱۱	قرآن کریم، یکی از انگیزه‌های انکار معاد را چه چیزی معرفی کرده است و چرا دلایل و شواهد بر اثبات آن می‌آورد؟ پاسخ: « نشناختن قدرت خدا » - تا نشان دهد که معاد، امری « ممکن » و « شدنی » است و خداوند بر انجام آن « تواناست ».
۴۶	۱۲	عبارت « و برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده است، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقی، داناست. »؛ استدلال بر « امکان » معاد دارد یا « ضرورت » آن؟ و به کدام موضوع اشاره دارد؟ پاسخ: « امکان معاد »؛ اشاره به « پیدایش نخستین انسان » دارد.
۴۶	۱۳	یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به پیدایش نخستین انسان است » آن را توضیح دهید. پاسخ: در برخی آیات قرآن، خداوند توجه منکران معاد را به پیدایش نخستین انسان جلب می‌کند و توانایی خود در آفرینش آن را تذکر می‌دهد. در این آیات بیان می‌شود که همان‌گونه خداوند، قادر است انسان را از آغاز خلق کند، می‌تواند، بار دیگر نیز او را زنده کند. آیات شریفه ۷۸ و ۷۹، یس اشاره به این موضوع دارند.

۴۶	<p>یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان است » آن را توضیح دهید. پاسخ: قرآن کریم برای این که قدرت خدا را به صورت محسوس تری در این زمینه نشان دهد، ماجراهایی را نقل می‌کند که در آنها به اراده خداوند، مُردگانی زنده شده‌اند. از آن جمله می‌توان به ماجرای « عَزِیر نبی » اشاره کرد: «عَزِیر (ع) یکی از پیامبران بنی اسرائیل بود. او در سفری از کنار روستای ویرانی عبور می‌کرد. استخوان‌های متلاشی و پوسیده ساکنان آن روستا از لابه لای خرابه‌ها پیدا بود. با دیدن این استخوان‌ها این سؤال در ذهن عَزِیر (ع) شکل گرفت که به راستی خداوند اینها را پس از مرگ زنده می‌کند؟ خداوند، جان وی را در همان دم گرفت و بعد از گذشت ۱۰۰ سال، دوباره او را زنده کرد. « سپس خطاب به او گفت: « ای عَزِیر، چه مدت در این بیابان خوابیده‌ای؟ عَزِیر گفت: یک روز یا نصف روز ... »</p>	۱۴
۴۶	<p>با توجه به داستان « تو صد سال است که اینجا هستی، به الاغی که سوارش بودی و غذایی که همراه داشتی، نگاه کن و ببین چگونه الاغ پوسیده و متلاشی شده، اما غذایت پس از صد سال مانده و فاسد نشده است. و اینک ببین که خداوند چگونه اعضای پوسیده و متلاشی شده الاغ را دوباره جمع‌آوری و زنده می‌کند. « به سؤالات زیر پاسخ دهید:</p> <p>الف) داستان بالا درباره کدام پیامبر الهی است؟ پاسخ: عَزِیر نبی(ع)</p> <p>ب) داستان درباره امکان معاد است یا ضرورت آن؟ پاسخ: امکان معاد</p> <p>ج) موضوع آن، چیست؟ پاسخ: اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مُردگان</p>	۱۵
۴۶	<p>عَزِیر نبی(ع)، پس از مشاهده کردن زنده شدن دوباره الاغ خود به چشم، چه گفت؟ پاسخ: « می‌دانم که خداوند بر هر کاری تواناست. »</p>	۱۶
۴۷	<p>یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت است »، آن را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: در برخی آیات قرآن، زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است و از کسانی که با ناباوری به « معاد » نگاه می‌کنند می‌خواهد تا به مطالعه جریان همیشگی تبدیل زندگی به مرگ و بالعکس، در طبیعت بپردازند تا این مسئله را بهتر درک کنند. فرا رسیدن « بهار »، رستاخیز طبیعت است که نمونه‌ای از رستاخیز عظیم نیز هست.</p>	۱۷

۴۷	۱۸	با توجه به آیه ۹، فاطر « خداست که بادهای را می‌فرستد تا ابر را برانگیزند. سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان {وسیله} پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز چنین است. » به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) آیه شریفه، مربوط به امکان معاد است یا ضرورت آن؟ پاسخ: امکان معاد ب) به کدام موضوع اشاره دارد؟ پاسخ: اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت
۴۷	۱۹	استدلال‌های قرآن کریم، که بر « ضرورت معاد » دلالت دارند را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) حکمت الهی (۲) عدل الهی
۴۷	۲۰	آیا قرآن کریم، فقط امکان معاد را قبول دارد؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، نه تنها معاد را امری ممکن می‌داند، بلکه وقوع آن را نیز امری « ضروری » و واقع نشدن آن را امری « محال » و « ناروا » معرفی می‌کند.
۴۷	۲۱	به چه کسی « حکیم » گفته می‌شود؟ پاسخ: کسی که « کارهایش هدفمند » است و به « نتایج صحیح و درست » منتهی می‌شود.
۴۷	۲۲	خداوند متعال به خاطر دارا بودن کدام صفت، کار « بیهوده » و « عبث » نمی‌کند؟ چرا؟ پاسخ: « حکیم »؛ زیرا کار عبث و بیهوده از جهل و نادانی سرچشمه می‌گیرد و این صفات در خداوند، راه ندارد. (خداوند حکیم، هر موجودی را برای هدف شایسته‌ای خلق می‌کند و امکانات رسیدن به آن هدف را هم به او عطا می‌کند.)
۴۸	۲۳	آیا خداوند، فقط تمایلات و گرایش‌هایی را در موجودات قرار داده است؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، بلکه پاسخ مناسب را هم پیش‌بینی کرده است؛ به طور مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی حیوانات، آب و غذا را آفریده تا بتوانند تشنگی و گرسنگی خود را برطرف کنند.
۴۸	۲۴	چرا هر انسانی از نابودی، گریزان است؟ پاسخ: زیرا هر انسانی گرایش به « بقا » و « جاودانگی » دارد و بسیاری از کارهای خود را برای حفظ بقای خود انجام می‌دهد. همچنین، هر انسانی خواستار همه کمالات و زیبایی‌هاست و این خواستن، هیچ حدی ندارد.

<p>۴۸</p>	<p>آیا دنیای کنونی، پاسخ‌گوی بقا و جاودانگی و کمالات نامحدود است؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، دنیا و عمر محدود انسان‌ها پاسخ‌گوی این‌گونه خواسته‌ها نیست، بنابراین، باید جای دیگری باشد که انسان به خواسته‌هایش برسد. اگر بعد از این دنیا، زندگی‌ای نباشد، در این صورت باید گفت: خداوند گرایش به زندگی جاوید را در وجود انسان قرار داده و سپس او را در حالی که مشتاق حیات ابدی است، نابود می‌کند! که البته آن‌گاه با حکمت الهی، سازگار نیست. (محال است که خدا چنین کاری انجام دهد، چون حکیم است.)</p>	<p>۲۵</p>
<p>۴۸</p>	<p>آیه ۱۱۵، سوره مؤمنون « أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ » درباره چه موضوعی است؟ توضیح دهید. پاسخ: « ضرورت معاد بر اساس حکمت الهی »؛ اگر بناست با این همه استعدادها و سرمایه‌های مختلفی که خداوند در وجود ما قرار داده است، خاک شویم و معادی هم نباشد، این سؤال مطرح می‌شود که دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما، چه بوده است؟ ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ آیا بر این اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟</p>	<p>۲۶</p>
<p>۴۸</p>	<p>ضرورت معاد بر اساس « عدل الهی » را توضیح دهید. پاسخ: « عدل » یکی از صفات الهی است. خداوند، « عادل » است و جهان را بر « عدل » استوار ساخته است. زندگی انسان‌ها نیز داخل این نظام « عادلانه » قرار دارد؛ از این رو، خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند. اما زندگی انسان در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق « عدالت الهی » به طور کامل را نمی‌دهد.</p>	<p>۲۷</p>
<p>۴۸</p>	<p>چرا زندگی انسان در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق « عدالت الهی » به طور کامل را نمی‌دهد؟ پاسخ: زیرا؛ الف) پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان پذیر نیست. همچنین پاداش کسی که کارهای نیک فراوانی دارد و به جمع زیادی از انسان‌ها خدمت کرده است، با توجه به عمر محدودی که دارد، میسر نیست. ب) مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ظلم و ستم کرده‌اند، در این دنیا عملی نیست. برای مثال، مجازات کسی که افرادی را به قتل رسانده یا مانع رشد استعدادهای بسیاری از انسان‌ها شده است، در این جهان ممکن نیست و اگر جهان دیگری نباشد، که ظالم را به مجازات واقعی اش برساند و حق مظلوم را بستاند، بر نظام عادلانه خداوند، ایراد وارد می‌شود.</p>	<p>۲۸</p>

۴۹	موضوع آیه ۲۸، ص « أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ » چیست؟ بنویسید. پاسخ: « ضرورت معاد » بر اساس « عدل الهی ».	۲۹
صفحه	درس پنجم (منزل نگاه بعد)	ردیف
۵۵	گزاره روبرو را کامل کنید: قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ به نام « ..... » خبر می دهد. پاسخ: « برزخ »	۱
۵۵	« برزخ » در « لغت » به چه معناست؟ پاسخ: به معنای « فاصله و حایل بودن میان دو چیز » است.	۲
۵۵	عالم برزخ، میان زندگی دنیایی و حیات اخروی قرار گرفته است. صحیح ☒ غلط ☐	۳
۵۵	آدمیان، پس از مرگ وارد کدام عالم می شوند و تا چه زمانی در آنجا می مانند؟ پاسخ: وارد عالم «برزخ» می شوند و تا « قیامت » در آنجا می مانند. (در صورتی که نیکوکار باشند، از لذت های آن برخوردار و اگر بدکار و شقی باشند، از رنج ها و دردهای آن متألّم می گردند.)	۴
۵۵	با توجه به آیات ۹۹ و ۱۰۰ مؤمنون « قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ » به سوالات داده شده، پاسخ دهید: الف) آیه، به کدام عالم اشاره دارد؟ پاسخ: « عالم برزخ ». ب) کدام افراد، هنگام وارد شدن به عالم برزخ از خداوند درخواست می کنند که به دنیا برگردند؟ چرا؟ پاسخ: کسانی که در دنیا بدکار و شقی بودند، زیرا که رنج ها و دردها آن ها را فرا گرفته و متألّم شده اند. ج) چرا افراد گناهکار گرفتار عذاب برزخی، درخواست بازگشت به دنیا را دارند؟ پاسخ: تا به قول خودشان، « عمل صالح » انجام دهند و گذشته « بد » خود را جبران کنند. د) آیا درخواست آن ها از طرف خداوند، پذیرفته می شود؟ بنویسید. پاسخ: خیر، خداوند درخواست آن ها را نمی پذیرد و تا روز « قیامت » در « برزخ » خواهند ماند.	۵
۵۵	سه مورد از ویژگی های عالم برزخ را بنویسید. پاسخ: (۱) پس از مرگ، گرچه فعالیت های حیاتی بدن انسان متوقف می شود اما فرشتگان حقیقت وجود او را که همان روح است، « توفی » می کنند. اگر چه « بدن » حیات خود را پس از مرگ از دست می دهد اما « روح » همچنان به فعالیت خود ادامه می دهد. (۲) در عالم « برزخ »، انسان با فرشتگان گفت و گو می کند و پاسخشان را می شنود. همچنین، اموری را درک می کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود؛ به طور مثال اعمالی را که در دنیا انجام داده، مشاهده می کند. (۳) ارتباط انسان در عالم « برزخ »، با « دنیا »، پس از مرگ برقرار است؛ بدین معنا که پرونده برخی اعمال انسان با مرگ بسته نمی شود و پیوسته بر آن افزوده می شود.	۶

۵۵	« توفی » را تعریف کنید. پاسخ: دریافت تمام و کمال « روح » توسط فرشته مرگ، را « توفی » می نامند.	۷
۵۶	« یَوْمِنِدٍ » در آیه « یُنَبِّأُ الْإِنْسَانَ یَوْمِنِدٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ » اشاره به چه روزی دارد؟ پاسخ: قیامت	۸
۵۶	« أعمال ماتقدم » را با « أعمال ماتأخر » مقایسه نمایید. پاسخ: آثار و نتایج برخی از اعمال، محدود به دوران زندگی انسان است و با مرگ او، پرونده اعمال بسته می شود. (آثار ماتقدم) مانند: « نماز » و « روزه » اما بسیاری از اعمال، آثارشان حتی بعد از حیات انسان نیز باقی می ماند. (آثار ماتأخر)؛ یعنی حتی با مرگ انسان نیز پرونده آن عمل، همچنان گشوده است. به عنوان مثال، اگر کسی کتابی را به شخصی یا کتابخانه ای هدیه دهد، یا مطلب مفیدی را به دیگران آموزش دهد، تا وقتی که آن کتاب توسط دیگران خوانده می شود و آموزش های وی به دیگران منتقل می شود یا از آن استفاده می شود، در پرونده عمل او پاداش می نویسند و بر حسنات او می افزایند، گر چه فرد از دنیا رفته باشد. (بر عکس در اعمال و کارهای غلطی که انجام داده نیز، این گونه با وی رفتار خواهد شد!)	۹
۵۶	کسی که راه و رسم غلط و مخالف فرمان الهی را از خود برجای می گذارد، تا چه زمانی به عذاب وی افزوده می شود؟ پاسخ: تا وقتی آثار این راه و رسم غلط در فرد یا جامعه باقی است، گناه در دفتر اعمال وی ثبت می شود و روز به روز بر عذاب وی افزوده می شود.	۱۰
۵۶	نمونه هایی از اعمال ناشایستی که موجب سنگین شدن پرونده گناهان فرد، حتی پس از مرگ وی می شود را نام ببرید. پاسخ: (۱) مُدسازی های غلط. (۲) تولید و نشر مطالب نامناسب و غیر اخلاقی. (۳) ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج. (۴) ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران.	۱۱
۵۶	فرمایش رسول خدا (ص): « هر کس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند، بدون اینکه از اجر انجام دهنده آن کم کنند و هر کس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل، کم کنند. » با کدام آیه و کدام موضوع ارتباط دارد؟ پاسخ: آیه قیامت، ۱۳ « یُنَبِّأُ الْإِنْسَانَ یَوْمِنِدٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ » - آثار ماتقدم و آثار ماتأخر	۱۲

۵۶	۱۳	اعمال خیری که بازماندگان برای درگذشتگان انجام می‌دهند، در کدام عالم، در وضعیت آنان مؤثر است؟ (مثال بزنید.) پاسخ: «عالم برزخ»، مانند «طلب مغفرت»، «دعای خیر»، «انفاق برای آنان»، «قرآن خواندن» و ...
۵۷	۱۴	با توجه به عبارت: «آنچه پروردگاران به ما وعده داده بود، حق یافتیم، آیا شما نیز آنچه پروردگارتان وعده داده بود، حق یافتید؟» به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) این سخن از زبان چه کسی نقل شده است و در کدام جنگ؟ پاسخ: رسول خدا(ص)، جنگ بدر. ب) ایشان در جواب کسانی که گفتند: چگونه با آنان سخن می‌گویی، در حالی که مُرده‌اند؟ چه فرمود؟ پاسخ: فرمود: «قسم به کسی که جانم در دست اوست، ایشان به کلام شما شنواترند و فقط نمی‌توانند پاسخ دهند.»
۵۷	۱۵	حضرت علی(ع)، در راه بازگشت از جنگ «صفین» به قبرستانی رسیدند. در این هنگام رو به قبرها کردند و چه فرمودند؟ پاسخ: «ای آرمیدگان در خاک، ای اهل غربت و تنهایی، ای فرو رفتگان در وحشت، شما در رفتن بر ما پیشی گرفتید و ما از بی شما می‌آییم و به شما ملحق می‌شویم؛ اما خانه‌هایی که از خود به جا گذاشتید، پس از شما در آن مسکن گزیدند؛ همسرانتان ازدواج کردند و اموالتان میان وارثان تقسیم شد. اینها خبرهایی بود که داشتیم، شما چه خبری برای ما دارید؟!»
۵۸	۱۶	عبارت «اگر به آنان اجازه سخن گفتن داده می‌شد، خبر می‌دادند و می‌گفتند: یقیناً بهترین توشه برای ابدیت {تقوا}ست.» از زبان چه کسی نقل شده و درباره کدام حادثه است؟ پاسخ: حضرت علی(ع)؛ خطاب ایشان به اهل قبرستان، در راه بازگشت از جنگ صفین.
۵۸	۱۷	وقتی شخصی از امام کاظم(ع)، درباره وضع «مؤمنان» پس از مرگ پرسید: «آیا مؤمن به دیدار خانواده خویش می‌آید؟» امام چه فرمود؟ توضیح دهید. پاسخ: امام کاظم(ع) فرمود: «آری». شخص دوباره پرسید: «چقدر؟» امام کاظم(ع) فرمود: «بر حسب فضیلت‌هایش.» برخی از آنان «هر روز» و برخی «هر دو روز» و برخی «هر سه روز» و کم‌ترین آنان «هر جمعه».

۵۸	طبق فرمایش امام صادق (ع)، هنگامی که مُرده‌ای را در قبر می‌گذارند، چه چیزی به صورت شخصی بر او ظاهر می‌شود و به او چه می‌گوید؟ پاسخ: «عمل او»؛ به او می‌گویند: ما (در دنیا) سه چیز بودیم: (۱) رزق تو که با پایان یافتن مهلت زندگی‌ات در دنیا قطع شد { و اینک همراه تو نیست. } (۲) خانواده‌ات که تو را رها کردند و بازگشتند. (۳) و من که «عمل» تو هستم و با تو می‌مانم. آگاه باش که من در میان این سه، از همه بی‌ارزش‌تر و سبک‌تر بودم.	۱۸
۵۸	چه چیزی است که از دنیا با انسان به «برزخ» می‌رود و از او جدا نمی‌گردد؟ پاسخ: «عمل او»	۱۹
صفحه	درس ششم (واقعه بزرگ)	ردیف
۶۴	عبارات زیر، معرف وقوع کدام حادثه است؟ « هر کس مشغول کاری و سرگرم چیزی؛ کودکان آرمیده در آغوش مادران، مادران در اندیشه آرزوهای مادرانه خویش و پدران در پی کسب و کار و ... همه در تکاپو؛ کشاورز به امید محصول تازه، تاجر به امید سود بیشتر، دانشمند در پی کشفی جدید و ... همه در حال و هوای خویش‌اند؛ کودک، جوان، پیر؛ که ناگهان اتفاق می‌افتد، آنچه وعده‌اش داده شده بود؛ آنچه وقوعش حتمی و زمانش نامعلوم بود و ما آن را دور می‌پنداشتیم. » الف) برزخ ☐ ب) مرگ ☐ ج) قیامت ☒ د) توفی ☐	۱
۶۴	چرا قیامت اتفاق می‌افتد؟ پاسخ: « تا آغازی باشد بر حیات ابدی انسان ».	۲
۶۴	عبارت قرآنی «روزی که هر مادر شیردهی، طفل شیرخوار خود را فراموش می‌کند. مردم از هیبت آن روز همچون افراد مست به نظر می‌رسند؛ در حالی که مست نیستند ولیکن عذاب خدا سخت است.» بیانگر و مبین وقوع کدام حادثه زیر است؟ الف) برزخ ☐ ب) دوزخ ☐ ج) قیامت ☒ د) جهنم ☐	۳
۶۵	پایان این جهان با چه چیزی همراه است؟ پاسخ: « برپایی قیامت »	۴
۶۵	رخ خداداد بزرگ قیامت که در آیاتی از قرآن کریم ترسیم شده است، در چند مرحله انجام می‌گیرد؟ پاسخ: « دو مرحله »؛ که در هر مرحله، وقایع خاصی رخ می‌دهد.	۵

۶۵	<p>۶ در مرحله اول قیامت که با « پایان یافتن دنیا » آغاز می شود، چه حوادثی اتفاق می افتد؟</p> <p>پاسخ: (۱) شنیدن صدایی مهیب. (۲) مرگ اهل آسمان ها و زمین. (۳) تغییر در ساختار آسمان ها و زمین.</p>
۶۵	<p>۷ از حوادث مربوط به مرحله اول قیامت « شنیده شدن صدایی مهیب » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: صدایی مهیب و سهمگین آسمان ها و زمین را فرا می گیرد و این اتفاق چنان ناگهانی رخ می دهد که همه را غافل گیر می کند.</p>
۶۵	<p>۸ از حوادث مربوط به مرحله اول قیامت « مرگ اهل آسمان ها و زمین » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: همه اهل آسمان ها و زمین، جز آنها که خداوند خواسته است، می میرند و بساط حیات انسان و دیگر موجودات برچیده می شود.</p>
۶۵	<p>۹ از حوادث مربوط به مرحله اول قیامت « تغییر در ساختار آسمان ها و زمین » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: تحولی عظیم در آسمان ها و زمین رخ می دهد. خورشید در هم می پیچد و بی نور و تاریک می شود. آن همه ستاره ای که در آسمان می درخشید، همه به یک باره تیره می شوند، زمین به شدت لرزه در می آید و خرد می شود، کوه ها در هم کوبیده شده و متلاشی می شوند و همچون ذرات گرد و غبار در هوا پراکنده می گردند. دریاها با آن همه وسعت و عظمت به هم متصل می شوند و از درون آنها آتش زبانه می کشد. این تغییرات چنان گسترده و عمیق است که آسمان ها و زمین به آسمان ها و زمینی دیگر تبدیل می شوند.</p>
۶۵	<p>۱۰ چرا وقایع مرحله دوم قیامت، رخ می دهند؟ پاسخ: « تا انسان ها آماده دریافت پاداش و کیفر شوند. »</p>
۶۶ و ۶۷	<p>۱۱ وقایع مرحله دوم قیامت را فقط نام ببرید.</p> <p>پاسخ: (۱) زنده شدن همه انسان ها. (۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم. (۳) بر پا شدن دادگاه عدل الهی. (۴) حضور شاهدان و گواهان. (۵) دادن نامه اعمال.</p>
۶۷	<p>۱۲ از حوادث مربوط به مرحله دوم قیامت « زنده شدن همه انسان ها » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: « بار دیگر » بانگ سهمناکی در عالم می پیچد و حیات مجدد انسان ها آغاز می شود. با این صدا، همه مردگان دوباره زنده می شوند و در پیشگاه خداوند حاضر می گردند. در این هنگام، انسان های گناه کار به دنبال راه فراری می گردند؛ دل های آنان سخت هراسان و چشم هایشان از ترس به زیر افکنده است.</p>

۶۷	۱۳	از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوّم قیامت « کنار رفتن پرده از حقایق عالم » را توضیح دهید. پاسخ: در آن روز، با تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند پرده‌ها کنار می‌رود و اسرار و حقایق عالم آشکار می‌شود و واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیات انسان‌ها و حوادث تلخ و شیرینی که در زمین اتفاق افتاده است، آشکار می‌شود.
۶۶	۱۴	از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوّم قیامت « بر پا شدن دادگاه عدل الهی » را توضیح دهید. پاسخ: با آماده شدن صحنهٔ قیامت، رسیدگی به اعمال آغاز می‌شود و اعمال، افکار و نیت‌های انسان‌ها در ترازوی « عدل » پروردگار سنجیده می‌شود و اگر عملی حتی به اندازهٔ ذره‌ای ناچیز باشد، به حساب آن نیز رسیدگی خواهد شد. اعمال « پیامبران » و « امامان »، معیار و میزان سنجش اعمال قرار می‌گیرد.
۶۶	۱۵	چرا در قیامت؛ اعمال « پیامبران » و « امامان »، معیار و میزان سنجش اعمال دیگران قرار می‌گیرد؟ پاسخ: زیرا اعمال آنان عین آن چیزی است که خدا به آن دستور داده است؛ از این رو هر چه عمل انسان‌ها به راه و روش آنان نزدیک‌تر باشد، ارزش « افزون‌تری » خواهد داشت.
۶۶	۱۶	از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوّم قیامت « حضور شاهدان و گواهان » را توضیح دهید. پاسخ: بر اساس آیات و روایات؛ در روز قیامت، شاهدان و گواهانی بر اعمال و رفتار انسان‌ها در پیشگاه خداوند شهادت می‌دهند. برخی از این شاهدان؛ « پیامبران و امامان »، « فرشتگان الهی » و « اعضای بدن انسان » و ... هستند.
۶۶	۱۷	چهار مورد از شاهدان روز قیامت را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) پیامبران و امامان (۲) فرشتگان الهی (۳) اعضای بدن انسان (۴) قرآن و ...
۶۶	۱۸	چرا « پیامبران » و « امامان »، بهترین شاهدان و گواهان روز قیامت‌اند؟ پاسخ: زیرا همان‌گونه که در دنیا ناظر و شاهد بر اعمال انسان‌ها بوده‌اند، در روز قیامت نیز شاهدان دادگاه عدل الهی‌اند. (چون ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را در دنیا دیده‌اند و از هر خطایی مصون و محفوظ‌اند.)
۶۶	۱۹	در روز قیامت، شاهد و ناظر بر همهٔ پیامبران و اُمّت‌ها، کیست؟ پاسخ: رسول خدا(ص)
۶۶	۲۰	آیات ۱۰ تا ۱۲، سورهٔ انفطار: « وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ * يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ »، به کدام گروه از شاهدان روز قیامت اشاره دارند؟ پاسخ: « فرشتگان الهی »؛ آنها در طول زندگی انسان‌ها، همواره مراقب ایشان بوده‌اند و تمامی اعمال آنها را ثبت و ضبط کرده‌اند.

۶۷	از گواهان روز قیامت « شهادت اعضای بدن انسان » را توضیح دهید. پاسخ: برخی آیات و روایات، از شهادت اعضای بدن انسان یاد می کنند. بدکاران در روز قیامت سوگند دروغ می خورند تا شاید خود را از مهلکه نجات دهند. در این حال، خداوند بر دهان آنها مهر خاموشی می زند و اعضا و جوارح آنها به اذن خداوند شروع به سخن گفتن می کنند و علیه صاحب خود شهادت می دهند. بدکاران از مشاهده گواهی اعضای بدن خویش، به شگفت می آیند و خطاب به آنها با لحنی سرزنش آمیز می گویند که: چرا علیه ما شهادت می دهید؟	۲۱
۶۷	آیه ۲۱، سوره فصلت « وَقَالُوا لَجُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ ... » از زبان چه کسانی نقل شده و به کدام دسته از شاهدان قیامت اشاره دارد؟ پاسخ: « بدکاران »؛ اعضای بدن انسان (به صورت عام) و جُودِهِمْ = پوست هایشان (به صورت خاص)	۲۲
۶۷	گزاره‌ی زیر را تکمیل کنید: نامه عمل قیامت « ..... » را به دست راست و نامه عمل « ..... » را به دست چپ آنها می دهند. پاسخ: « نیکوکاران » - « بدکاران »	۲۳
۶۷	نامه عمل انسان در « دنیا » را با نامه عمل او در « آخرت » مقایسه نمایید. پاسخ: بین نامه عمل انسان در قیامت با نامه های ثبت شده او در دنیا، تفاوت اساسی وجود دارد. نامه های این دنیا، صرفاً گزارشی از عمل انسان است که به صورت کلمات و نوشته درآمده است؛ اما نامه عمل انسان در آخرت، به گونه ای است که خود عمل و حقیقت آن را در بر دارد. از این رو، تمام اعمال انسان در قیامت حاضرمی شوند و انسان عین اعمال خود را می بیند و کارهای « خوب » با صورت های بسیار زیبا و لذت بخش تجسم می یابند و کارهای « بد » با صورت های بسیار زشت و وحشتناک و آزار دهنده، مجسم می شوند.	۲۴
صفحه	درس هفتم (فرجام)	ردیف
۷۵	پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران و رستگاران را به سوی « ..... » راهنمایی می کنند. الف) دوزخ ☐ ب) برزخ ☐ ج) قیامت ☐ د) بهشت ☒	۱
۷۵	ویژگی های جایگاه نیکوکاران (بهشت) را بنویسید. پاسخ: ۱) بهشت آماده استقبال و پذیرایی از آنهاست. ۲) زمانی که بهشتیان سر رسند، درهای بهشت را به روی خود گشوده می بینند. ۳) بهشت « هشت » در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می شوند. ۴) از هر دری فرشتگان برای استقبال به سوی بهشتیان می آیند و به آنها « سلام » می کنند. ۵) هر یک از بهشتیان در درجه ای خاص از بهشت قرار می گیرند.	۲

۷۵	کدام گروه، با « پیامبران » از یک در وارد بهشت می‌شوند؟ الف) مؤمنان ☐ ب) مسلمانان ☐ ج) شهیدان ☒ د) فقیهان ☐	۳
۷۵	زمانی که فرشتگان به استقبال رستگاران و بهشتیان در بهشت می‌آیند، به آنان چه می‌گویند؟ پاسخ: فرشتگان به بهشتیان « سلام می‌کنند » و به آنان می‌گویند: « خوش آمدید؛ وارد شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید. »	۴
۷۵	رستگاران در پاسخ محبت‌های فرشتگان الهی در بهشت چه می‌گویند؟ پاسخ: « خدای را سپاس که به وعده خود وفا و این جایگاه { بهشت } را به ما عطا کرد. »	۵
۷۵	رستگاران بهشتی هر چه دل‌هایشان تمنا و دیدگانشان را خوش آید، آماده می‌بینند. صحیح ☒ غلط ☐	۶
۷۵	سپاس خدا توسط رستگاران، معلول و نتیجه چیست؟ پاسخ: معلول و نتیجه زدودن و دور کردن حزن و اندوه و رنج و درماندگی از آنان است.	۷
۷۵	بالاترین نعمت بهشت که رستگاران آن را می‌یابند و از آن مسرورند، چیست؟ پاسخ: رسیدن به مقام خشنودی خدا (= کسب رضایت الهی)	۸
۷۵	بهشتیان در بهشت با چه کسی هم‌صحبت‌اند و با چه جمله‌ای مترنم‌اند؟ پاسخ: بهشتیان با « خدا » هم‌صحبت‌اند و با جمله « خدایا! تو پاک و منزهی » مترنم‌اند.	۹
۷۵	چرا بهشت برای بهشتیان، « سرای سلامتی » یا « دار السلام » است؟ پاسخ: زیرا هیچ نقصانی، اندوهی، غصه‌ای، خوف و ترسی، عجزی، بیماری‌ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست.	۱۰
۷۵	کدام گزینه، بیانگر ویژگی جایگاه نیکوکاران در بهشت نیست؟ الف) نعمت‌های دائمی آن هیچ‌گاه خستگی و سستی و ملامت نمی‌آورد. ☐ ب) در آنجا انسان، همیشه احساس طراوت و تازگی می‌کند. ☐ ج) هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا برای بهشتیان نیست. ☐ د) همه بهشتیان از یک در وارد بهشت می‌شوند و جایگاه یکسانی دارند. ☒	۱۱
۷۵	دوستان و هم‌نشینان انسان بهشتی در بهشت، چه کسانی هستند؟ پاسخ: پیامبران، راستگوبان، شهیدان و نیکوکاران (و آنان چه نیکو هم‌نشینانی هستند.)	۱۲

۷۶	۱۳	زنان و مردان بهشتی، چگونه در بهشت به سر می‌برند و زندگی آنان در آنجا چگونه است؟ پاسخ: در «زیباترین» و «جوان‌ترین» صورت و قیافه در بهشت به سر می‌برند. زندگی آنان در آنجا، سرشار از «عشق»، «لذت» و «سرور» است.
۷۶	۱۴	«همسران بهشتی» چه ویژگی‌هایی دارند؟ پاسخ: «خوش رفتار و زیبا رو»، «جوان و شاداب»، «پاک و طاهر»، «خوش و خرم» و پیوسته «عاشق و خرسند» از همسر خود هستند.
۷۶	۱۵	پس از پایان محاکمه قیامت، دوزخیان چگونه وارد «جهنم» می‌شوند؟ پاسخ: دوزخیان، گروه‌گروه به سوی جهنم رانده می‌شوند و در حالی که در غل و زنجیر بسته شده‌اند، در جایگاهی تنگ افکنده می‌شوند.
۷۶	۱۶	آتش جهنم، چگونه است و نتیجه و حاصل چیست؟ پاسخ: «بسیار سخت و سوزاننده» است. این آتش، حاصل و نتیجه «عمل خود انسان‌ها» است و برای همین، از درون جان آنها شعله می‌کشد.
۷۶	۱۷	زمانی که ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود، چه می‌گویند؟ بنویسید. پاسخ: می‌گویند: «ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم» و «از محرومان دستگیری نمی‌کردیم»، «همراه بدکاران در معصیت خدا فرو رفتیم» و «روز رستاخیز را تکذیب کردیم.»
۷۶	۱۸	حسرت دوزخیان با چه عباراتی بیان شده است؟ بنویسید. پاسخ: (۱) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم. (۲) ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. (۳) دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی‌هایی که در دنیا کرده‌ایم.
۷۶	۱۹	حسرت دوزخیان، معلول و نتیجه چیست؟ پاسخ: «عدم پذیرش فرمان خدا و پیامبر او»، «انتخاب دوست بد» و «کوتاهی‌های خود آنها در دنیا»
۷۶	۲۰	چه کسانی در قیامت این‌گونه به خداوند می‌گویند: «پروردگارا! شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم.» و چه درخواستی از خدا می‌کنند؟ پاسخ: «دوزخیان»، «ما را از اینجا {دوزخ} بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، {عمل صالح} انجام می‌دهیم.»
۷۷	۲۱	پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان که خواهان بازگشت دوباره به دنیا را دارند، چیست؟ پاسخ: این است که «آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه راست آید؟» «ما می‌دانیم که اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.»

۷۷	دوزخیان، سبب گمراهی خود را گاهی چه کسانی می‌شمارند؟ پاسخ: می‌گویند: « شیطان » و « بزرگان و سروران ما » سبب گمراهی ما شدند.	۲۲
۷۷	شیطان در پاسخ دوزخیان که او را علت گمراهی خود معرفی می‌کنند، چه می‌گوید؟ پاسخ: « خدا به شما وعده راست داد و من به شما وعده دروغ دادم؛ اما من بر شما تسلطی نداشتم. من فقط شما را فرا خواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت کنید، خود را ملامت کنید. »	۲۳
۷۷	چرا دوزخیان، به نگهبانان جهنم رو می‌آورند و آنها در جوابشان چه می‌گویند؟ پاسخ: « تا آنها، برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند » ولی فرشتگان { نگهبانان دوزخ } می‌گویند: « مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ » آنان می‌گویند: « بلی! » فرشتگان نیز تقاضای آنها را نمی‌پذیرند و درخواستشان را بی‌جا می‌دانند. »	۲۴
۷۸	رابطه میان « عمل »، « پاداش » و « کیفر » چند گونه است؟ بنویسید. رابطه میان « عمل » و « جزای آن » چند گونه است؟ آنها را نام ببرید. پاسخ: (۱) قرار دادی (۲) نتیجه طبیعی خود عمل (طبیعی) (۳) تجسم خود عمل	۲۵
۷۸	از میان رابطه‌های میان عمل و جزای آن « رابطه قرار دادی » را توضیح دهید. پاسخ: گاهی پاداش و کیفر بر اساس مجموعه‌ای از قراردادها تعیین می‌شود؛ مانند اینکه « اگر کارگر در طول روز، کار معینی را انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می‌کند. » همچنین، « اگر کسی مرتکب جرمی شود، مطابق با قوانین و مقررات به پرداخت جریمه نقدی یا زندان و نظایر آن محکوم می‌شود. » رابطه میان آن کارها و این‌گونه پاداش‌ها و کیفرها، یک رابطه « قراردادی » است و انسان‌ها می‌توانند با وضع قوانین جدید این رابطه‌ها را تغییر دهند.	۲۶
۷۹	تناسب میان جرم و کیفر در کدام رابطه باید باشد، تا « عدالت » برقرار گردد؟ الف) قراردادی ☒ ب) طبیعی ☐ ج) برزخی ☐ د) حقیقی ☐	۱۷
۷۹	از میان رابطه‌های میان عمل و جزای آن « نتیجه طبیعی خود عمل » را توضیح دهید. پاسخ: گاهی پاداش و کیفر، محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن « هماهنگ » کنند و با « آگاهی کامل از آن »، برنامه زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند. مثلاً « اگر کسی سیگار بکشد و بهداشت را رعایت نکند، به امراض گوناگونی مبتلا می‌شود. » همچنین، « اگر کسی اهل مطالعه و تحقیق باشد، به طور طبیعی به علم و آگاهی دست می‌یابد » یا « اگر روزانه ورزش کند، به سلامت و تندرستی خود کمک کرده است. »	۱۸
۷۹	کدام نوع رابطه میان عمل و جزای آن، « عمیق تر » و « کامل تر » است؟ الف) تجسم عمل ☒ ب) تجسم روح ☐ ج) طبیعی ☐ د) قراردادی ☐	۱۹

۷۹	آنچه انسان با خود به قیامت می برد، چیست؟ پاسخ: « باطن اعمالی است که اکنون در دنیا قابل مشاهده نیست. »	۲۰
۷۹	هر عملی چند جنبه دارد؟ آنها را نوشته، با هم مقایسه نماید. پاسخ: « دو » جنبه؛ « ظاهری » و « باطنی ». « جنبه ظاهری »؛ بعد از عمل از بین می رود اما « جنبه باطنی »، هرگز از بین نمی رود و در « روح » هر انسانی باقی می ماند. بنابراین، هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در « جهان آخرت » به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور، مجسم می شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می بیند. پس؛ آنچه در روز « قیامت » به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود، « عین عمل » ماست.	۲۱
۷۹	آنچه در روز « قیامت » به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود، چگونه است؟ با ذکر مثال توضیح دهید. پاسخ: « عین عمل ماست. »؛ به عنوان مثال « کسی که مال یتیمی را به ناحق می خورد، اگر باطن و چهره واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن { آتش } است اما در دنیا این آتش آشکار نمی شود و هنگامی که وارد جهان آخرت می شود و پرده ها کنار می رود، حقیقت و باطن عمل عیان و آشکار می گردد و آتش از درون او زبانه می کشد.	۲۲
۷۹	آیه شریفه ۱۰ نساء: « إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا » به کدام نوع رابطه میان « عمل » و « جزای آن » اشاره دارد؟ پاسخ: رابطه سوم (یعنی، تجسم خود عمل).	۲۳
۷۹	« برای تو ناچار هم نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی گردد و با تو دفن می شود. آنگاه آن همنشین در رستاخیز با تو برانگیخته می شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، هم نشینی که انتخاب می کنی، نیک باشد. » : الف) نصایح بالا، از زبان کدام معصوم نقل شده است؟ پاسخ: رسول خدا(ص) ب) آن همنشین، چه نام دارد؟ پاسخ: « عمل » یا « کردار » انسان.	۲۴
۷۹	چرا رسول خدا(ص) به یکی از یاران خود نصیحت می کند که در انتخاب هم نشین (عمل) دقت کند؟ پاسخ: زیرا اگر هم نشین او، « نیک » باشد مایه « انسش » خواهد بود و در غیر این صورت، موجب « وحشت » او می شود.	۲۵
۷۹	در عرصه « قیامت » چه چیزی از اعمال، برای انسان نمایان می شود؟ پاسخ: تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل وی، نمایش داده نمی شود؛ بلکه « خود عمل » نمایان می شود و هر کس « عین عمل » خود را می بیند.	۲۶

ردیف	درس هشتم (آهنگ سفر)	صفحه
۱	سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس « رفتار آنان در دنیا » تعیین می‌شود. صحیح ☒ غلط ☐	۸۶
۲	هدف از خلقت انسان، چیست؟ پاسخ: « عبادت و بندگی خدا » و « رسیدن به مقام قرب » اوست.	۸۶
۳	چه کسی در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری و خوشبختی ابدی را به دست خواهد آورد؟ پاسخ: هر کس هدف عبادت و بندگی خدا و رسیدن به مقام قرب او را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد.	۸۶
۴	ما برای رسیدن به هدف بزرگ عبودیت خداوند و مقام قربی او، لازم است چگونه عمل کنیم؟ پاسخ: لازم است برنامه‌ریزی کنیم و قدم‌در راهی بگذاریم که پایان و سرانجامی زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرد.	۸۶
۵	برای گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، شایسته است چه اقداماتی را انجام دهیم؟ پاسخ: (۱) تصمیم و عزم برای حرکت (۲) عهد بستن با خدا (۳) مراقبت (۴) محاسبه و ارزیابی	۸۶
۶	به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) « عزم » به چه معناست؟ پاسخ: به معنای « اراده » و « قصد » است. ب) آدمی با « اراده » و « عزم »، آنچه را که انتخاب کرده است، « ..... » می‌سازد. (عملی - علمی) ج) عزم و اراده انسان‌ها، « یکسان » است. صحیح ☒ غلط ☐ د) هر قدر عزم « قوی تر » باشد، رسیدن به هدف « ..... » است. (سخت‌تر - آسان‌تر) ه) دو مورد از آثار عزم قوی را نام ببرید. پاسخ: (۱) استواری بر هدف (۲) شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف. و) کارهای بزرگ، عزم بزرگ می‌خواهد. صحیح ☒ غلط ☐ ز) افرادی که عزم و اراده ضعیف دارند را با صاحبان عزم قوی مقایسه نمایید. پاسخ: آنان که عزم و اراده ضعیفی دارند، در برابر تند باد حوادث تاب نمی‌آورند و مشکلات راه آنان را به عقب‌نشینی وادار می‌کند اما آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم بر می‌دارند. (داستان زندگی پیامبران و بزرگان دین، گواه این مدعاست.)	۸۷

۸۷	از موارد گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، قدم دوم یعنی؛ (عهد بستن با خدا) را توضیح دهید. پاسخ: کسی که راه سعادت را که همان «بندگی خداست»، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد، با خدای خود پیمان می‌بندد که آنچه را خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده‌است، انجام دهد و خداوند را «خشنود» سازد. چقدر زیباست که خداوند، «راه سعادت» ما را قرین «رضایت خود» ساخته است.	۷
۸۷	چه زمانی خدا از ما «راضی» و «خشنود» و چه زمانی از ما «ناخشنود» خواهد بود؟ پاسخ: زمانی خدا از ما راضی و خشنود خواهد بود که ما «در مسیر سعادت و خوشبختی خود» گام برداریم؛ و زمانی از ما ناخشنود خواهد بود که «به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خویش» قدم برداریم.	۸
۸۸	درباره عهد خود با خدا خوب است، دو پیشنهاد را انجام دهیم؛ آن‌ها را بنویسید. پاسخ: اول: برای عهد بستن با خدا، بهترین زمان‌ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شب‌های قدر و شب و یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند. دوم: عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر ماه یا شب‌های قدر هر سال، تکرار کنیم تا استحکام بیشتر پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود.	۹
۸۸	باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، چه نتیجه‌ای را در پی دارد؟ شکستن پیمان چگونه است؟ پاسخ: «رضایت خدا را در پی دارد» همچنین، شکستن پیمان «شرمندگی در مقابل او» را به دنبال می‌آورد.	۱۰
۸۸	چرا از عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزاد تازه متولد شده باید «مراقبت» کرد؟ پاسخ: «تا با عهد شکنی، آسیب نبیند.»	۱۱
۸۸	حدیث امام علی (ع) که در آن می‌فرمایند: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» با کدام یک از اقدامات مربوط به گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و ثابت قدم ماندن در این راه، «ارتباط» دارد؟ پاسخ: «مراقبت»	۱۲
۸۸	کسی که عهد می‌بندد هر روز نیم ساعت قبل از طلوع آفتاب، از خواب برخیزد و پس از نماز صبح، یک صفحه قرآن بخواند؛ باید مراقب چه چیزهایی باشد؟ پاسخ: باید مراقب باشد که «کارهای دیگر، او را به خود مشغول نکند و این تصمیم خود را فراموش نکند» و نیز «عواملی را که سبب سستی در اجرای این تصمیم می‌شود، از سر راه بردارد.»	۱۳

۸۸	چرا بعد از مراقبت، نوبت « محاسبه » است؟ پاسخ: تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم آن، شناخته شود.	۱۴
۸۸	بعد از محاسبه، اگر معلوم شود که در انجام عهد خود با خدا موفق بوده‌ایم، چه کاری را خوب است انجام دهیم؟ چرا؟ پاسخ: « سپاس و شکرگزاری خداوند؛ زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌هاست.»	۱۵
۸۸ و ۸۹	اگر پس از محاسبه خود، معلوم شود که سستی ورزیده‌ایم باید چه کاری را انجام بدهیم؟ پاسخ: باید خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش کنیم و با تصمیم قوی‌تر دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم. یادمان باشد که یک حسابرسی بزرگ در قیامت در پیش داریم و اگر خودمان در اینجا به حساب خود نرسیم، در قیامت به طور جدی اعمال ما را محاسبه خواهند کرد. پیامبر اکرم (ص) فرمود: « به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند. »	۱۶
۸۹	بهتر است چه زمانی به محاسبه خود بپردازیم؟ پاسخ: بهتر است « هر شب » کارهای خود را ارزیابی کنیم و در « پایان هفته » نیز به حساب آن هفته، رسیدگی کنیم. همچنین، سالی یک بار برنامه سال خود را مرور کنیم.	۱۷
۸۹	یکی از بهترین زمان‌های محاسبه سالانه، چه موقع است؟ چرا؟ پاسخ: « شب‌های قدر ماه مبارک رمضان است » تا بتوانیم بر اساس آن، تصمیم‌های بهتری برای آینده بگیریم.	۱۸
۸۹	از نظر امیرالمؤمنین علی (ع)، زیرک‌ترین انسان‌ها کیست؟ زمانی که سؤال شد، « چگونه؟ » چه فرمود؟ پاسخ: کسی که « از خود » و « عمل خود » برای « بعد از مرگ » حساب بکشد. (یعنی، چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: « ای نفس! امروز روزی که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد، خدا درباره این روز از تو خواهد پرسید که آن را چگونه گذارندی و در آن چه کردی؟ آیا به یاد او و سپاس از او بودی؟ آیا گره از کار فروبسته مؤمنی گشودی؟ آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟ و ... »)	۱۹
۹۱	برترین اسوه‌ها، چه کسانی هستند؟ پاسخ: « پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت ایشان (ع) »	۲۰

۹۱	<p>۲۱ چرا برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، « بسیار ضروری » است؟</p> <p>پاسخ: زیرا وجود این الگوها؛ (۱) به ما ثابت می‌کند که این راه، موفقیت‌آمیز است.</p> <p>(۲) می‌توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد.</p> <p>(۳) از همه مهم‌تر؛ اینکه، می‌توان از آنان کمک گرفت و به دنباله‌روی از آنان « سریع‌تر » به هدف رسید.</p>
۹۱	<p>۲۲ قرآن کریم، نیکوترین اسوه را چه کسی معرفی نموده است؟</p> <p>پاسخ: رسول خدا(ص) {قرآن کریم می‌فرماید: «رسول خدا(ص)، برای شما نیکوترین اسوه است.»}</p>
۹۱	<p>۲۳ پیامبر اکرم (ص)، ما را به الگو گرفتن از چه کسانی دعوت کرده‌اند؟ چرا؟</p> <p>پاسخ: « اهل بیت خویش »؛ زیرا به عنوان انسان‌هایی برتر، مسیر زندگی خود را با موفقیت پیموده‌اند و پیروی از آنان موجب رستگاری و نجات انسان می‌شود.</p>
۹۱	<p>۲۴ اگر از شما سؤال شود که « چگونه می‌شود انسان‌های بزرگی را که در حدود ۱۴۰۰ سال قبل زندگی کرده‌اند، اسوه قرار داد » چه پاسخ خواهید داد؟ پاسخ: « اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می‌کنند، نیست. وسایل حمل و نقل، وسایل خانه، امکانات شهری، شکل و جنس پارچه‌ها و لباس‌ها از این قبیل‌اند. اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده‌اند و با گذشت زمان، حتی درک بهتری از آنها نیز به دست آمده است.</p>
۹۱	<p>۲۵ طبق نقل امام حسین(ع) از پدر گرامی خویش، رسول خدا(ص) در منزل، اوقات خویش را به چند دسته تقسیم می‌کرد؟ بنویسید.</p> <p>پاسخ: « سه قسمت »؛ (۱) قسمتی برای عبادت. (۲) قسمتی برای اهل خانه. (۳) قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی. (سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می‌کرد و مردم را به حضور می‌پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می‌کرد.)</p>
۹۱	<p>۲۶ از حدیث بالا (۲۵)، چه چیزی به دست می‌آید؟</p> <p>پاسخ: « برنامه‌ریزی » و « تقسیم زمان »، درس و الگویی همیشگی است که از حدیث بالا به دست می‌آید.</p>

۹۱	<p>اگر سؤال شود: « پیامبر (ص) یک انسان معصوم است؛ چگونه می توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟ » چه پاسخی باید بدهیم؟</p> <p>پاسخ: « ما، ایشان را اسوه کامل خود قرار می دهیم؛ چون می دانیم که هر کاری که انجام داده، درست بوده و مطابق دستور خداوند بوده است. اما اسوه قرار دادن ایشان، به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم. »</p>	۲۷
۹۳	<p>چرا در میان موجودات، فقط « انسان » ممکن است زمان هرز رفته و تلف شده داشته باشد؟</p> <p>پاسخ: زیرا موجودی « مختار » است، می تواند با انتخاب صحیح به هدف های خود برسد و می تواند با عدم استفاده از این نعمت الهی، زمان هرز رفته و تلف شده داشته باشد؛ در حالی که موجودات دیگر از این نعمت محروم اند.</p>	۲۸
۹۳	<p>مقصود از این که رسول خدا (ص)، برای مسلمانان « اسوه » است، چیست؟</p> <p>پاسخ: یعنی « می توان به راه او رفت » و از ایشان « تبعیت » نمود.</p>	۲۹